

СУЧАСНІ МОДЕЛІ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Актуальні теми дослідження: Актуальність теми дослідження заключається в тому, що концепція соціально-ринкового господарства сформувалася як класичне осмислення нових соціально-економічних процесів «соціалізації» економіки, як намагання вирішити протиріччя «економіка і особистість» шляхом застосування синтетичної категорії соціальність. Відомо, що всі країни, що йдуть ринковим шляхом розвитку, мають різні ринкові моделі. Скажімо, є ринок американський, шведський, німецький, японський тощо. На один з них може орієнтуватися Україна. У рамках ринкового господарства сучасного світу в різних країнах залежно від національних особливостей розвитку різне співвідношення приватної, колективної та державної власності. Наприклад, в Італії 58 відсотків підприємств є державними, в Ізраїлі 64 відсотки валового національного продукту виробляється в суспільному секторі, в Канаді у ньому зайнято близько 40 відсотків працюючих, у Швейцарії 65 відсотків власності є суспільною. Головним інструментом створення моделі ринку має бути не стихійна гра сил, а активна й послідовна діяльність держави щодо створення необхідних інститутів ринку. Регулююча роль держави має здійснюватися не старими адміністративно-командними, а новими методами, які адекватні ринковим формам господарювання. **Мета дослідження:** моделі сучасного ринку господарства шведські моделі, модель німецької національної економіки коли з'явилися і як вони розвивалися. **Об'єкт дослідження:** шведські моделі ринкового господарства також і німецькі моделі, японські моделі економіки.

Завдання дослідження: проаналізувати всі моделі ринкового господарства і економічні явища. **Предмет дослідження:** економічне явище – це діяльність економічних суб'єктів або агентів. До них відносяться домогосподарства, окремі підприємці, керівники банків, фірм, асоціації, об'єднання, урядові органи і установи. Первинним суб'єктом представляються домашні господарства, тобто приватні господарства осередки, націлених на задоволення своїх власних потреб. У цих осередках формуються всі початкові ресурси економіки, і вони є їх власниками. Продаючи свою працю, надаючи в користування майно і капітал, вони отримують грошовий дохід і направляють його на споживання. Проблема державного регулювання соціально-орієнтованої змішаної економіки заключається в тому, щоб виробити такі прийомні регулювання ринку, які, зберігаючи її достоїнства, дозволили б звести до мінімуму властиві їй недоліки. Які саме недоліки ринку можуть бути подолані і за допомогою саме заходів регулювання? Власне, вся макроекономіка є спроба знайти відповідь на це питання. Зупинимось на деяких із них. Важлива функція соціально-ринкового управління – спрямовувати дію ринкових сил таким чином, щоб захистити громадян від стихійної випадковості, забезпечити економічну стабільність. Однією з функцій соціально-ринкового управління є також перерозподіл доходів між різними соціальними верстами суспільства через встановлення прийнятої системи оподаткування, державний бюджет, фінансування соціальних програм, заохочення добровільної діяльності, вплив на процес ціноутворення [1].

Механізм соціально-ринкового управління покликаний забезпечувати умови для реалізації здібностей, інтересів громадян, надавати умови для додержання соціальної справедливості, досягнення соціального миру і національної злагоди в суспільстві. Соціальна основа соціально-орієнтованого державного управління розвинуті громадянське суспільство, наявність розгалуженої «соціальної мережі» організації життя громадян. Економічна модель кожної країни – це результат тривалого історичного процесу, протягом якого шукється співвідношення елементів моделі і формується механізм їх взаємодії. Саме тому кожна національна економічна система унікальна, і механічне запозичення її досягнень неможливе. Ефективність тієї або іншої економічної моделі визначається її життєздатністю, можливістю постійно і адекватно реагувати на зовнішні і внутрішні дисбаланси. Кінець кінцем найповніше ефективність моделі оцінюється в показниках зростання економічного потенціалу і добробуту населення. При всій своїй стійкості кожна національна економіка має свій життєвий цикл. Достатньо тривалі (зазвичай не менше 10 років) періоди стабільного і динамічного зростання тієї або іншої країни, що супроводжується прогресивними перетвореннями в структурі економіки і зростанням добробуту, іноді називають «економічним дивом» [2]. Іноземний сектор в основному представлений експортно-імпортними операціями із закордоном. Міжнародні економічні відносини будуються на неухильному і чіткому виконанні взятих на себе зобов'язань. Якщо держава їх не може з якої-небудь причини виконати, то настає дефолт – відмова, і відносно даної країни міжнародні організації роблять заходи примусового характеру. Шведська модель в її класичному вигляді – це соціальна модель, для якої характерний високий рівень соціальних гарантій, що базуються на широкому перерозподілі доходів і розповсюдженні багатоборних «вільних асоціацій». Термін «шведська модель» виник в зв'язку з становленням Швеції як однієї з найрозвинутіших в соціально-економічному відношенні держав. Він з'явився в кінці 60-х років, коли іноземні спостерігачі почали помічати вигідне подання в Швеції швидкого економічного росту з широкою існувала в колишніх соціалістичних країнах і її елементами були: політикою реформ на фоні відносно соціальної безконфліктності в суспільстві. Цей образ успішної і лагідної Швеції особливо сильно контрастував тоді з зростанням соціальних і політичних конфліктів в навколишньому світі. Зараз цей термін використовується в різних значеннях і має різний зміст в залежності від того, що в нього вкладається. Деякі аналітики відзначають змішаний характер шведської економіки, поєднуючий ринкові відносини і державне регулювання, переважної частини приватної власності в сфері виробництва і усупільнення споживання. Інша характерна риса післявоєнної Швеції - специфіка відношень між працею і капіталом на ринку праці [3]. Протягом багатьох десятиріч важливою частиною шведської суспільного життя була централізована система переговорів про укладення колективних договорів щодо заробітної плати за участю потужних організацій, профспілок і підприємців в якості головних діючих осіб, причому політика профспілок ґрунтувалася на принципах солідарності між різноманітними групами працівників. Основною метою моделі, як вже відзначалося, на протязі тривалого часу були повна зайнятість і вивільнення прибутків. Їхне домінування може бути пояснене унікальною силою шведського робітничого руху. Німецька модель – це модель соціального ринкового господарства, яка розширення конкурентних початків пов'язує із створенням особливої соціальної інфраструктури, пом'якшувальної недоліки ринку і капіталу, з формуванням багатопрофесійної інституційної структури суб'єктів соціальної політики. Модель німецької національної економіки. Великий вплив на розвиток економіки Німеччини в середині 50-х років мала економічна реформа Людвіга Ерхарда. В її основі лежала теорія необхідності побудови соціального, ринкового господарства. Ця теорія базувалася на здоровому сенсі, якого часто не вистачає багатьом прогресивним реформаторам, що дозволило при її практичному втіленні значно змінити економіку Німеччини і примусити інші країни говорити про німецьке економічне чудо. Теорія соціального ринкового господарства, виходила з того, що кожна людина має тенденцію діяти таким чином, щоб результати цих дій були благом для неї та її сім'ї. Зростання добробуту людини неможливе, якщо їй не надана елементарна свобода дій, тобто свобода підприємництва, свобода вибору місця роботи і місця проживання тощо. Всі ці свободи носять економічний характер, але економічна свобода може існувати лише за наявності свободи політичної [2]. Японська модель – модель регульованого корпоративного капіталізму, в якій сприятливі можливості накопичення капіталу сполучаються з активною роллю державного регулювання в сферах програмування економічного розвитку, структурної, інвестиційної і зовнішньоекономічної політики і з особливим соціальним значенням корпоративного (внутрішньофірмового) початку. Японська модель економіки відрізняється розвиненим плануванням, координацією діяльності уряду і приватного сектора. Економічне планування держави носить рекомендаційний характер. Планами є державні програми, орієнтовані і мобілізуючі окремі ланки економіки на виконання загальнонаціональних завдань. Для японської економіки характерне збереження національних традицій при запозиченні у інших країн того, що потрібне для розвитку країни. Це дозволяє створювати такі системи управління і організації виробництва, які в умовах Японії дають великий ефект. Запозичення японського досвіду іншими країнами не завжди дає очікуваний результат (наприклад, кухлі якості), оскільки в цих країнах немає японських традицій [3].

Висновок: Кожна модель економіки розглядає такі елементи як ринок, соціальний захист і характерні тільки для даних районів особливості. Тому в чистому вигляді окремих моделей не існує. Існує 3 моделі економіки: 1. Командно-адміністративна. Ця модель а) негативне ставлення до власності засобів виробництва; б) плановий розвиток економіки; в) плани доводилися централізовано, до кожного підприємства (через міністерства і відомства); г) робітники закріплювалися по районах і професіям. 2. Змішана економіка існує в країнах Західної Європи, їй присуща така риса, як можливість взаємозаміна працівників у певній сфері діяльності. За яким же критерієм має оцінюватися ефективність різних моделей ринкових економік? Для більшості країн, що переходять від індустріального до постіндустріального суспільства, або тих, що в нього вступають, такий критерій має зводитися до реалізації особистості, забезпечення найсприятливіших економічних, соціальних, екологічних та психологічних умов для існування людини. Все це сприятиме соціальній згоді в суспільстві, буде фактором подальшого розвитку економіки, науки, культури.

Список використаних джерел

1. «Моделі сучасної ринкової економіки.» URL:https://ru.osvita.ua/vnz/reports/econom_theory/22020/
2. Фурсін О.О «Формування концепції соціально-ринкового господарства» URL:http://www.zgia.ua/gazeta/VISNIK_36_8.pdf
3. «Типи і моделі ринкової економіки» URL:<https://works.doklad.ru/view/frnZTu5tbxs/all.html>